

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.03.2014, sp. zn. 29 Cdo 3282/2011, ECLI:CZ:NS:2014:29.CDO.3282.2011.1

Číslo: 79/2014

Právní věta:

Pověří-li valná hromada akciové společnosti představenstvo, aby zvýšilo základní kapitál s tím, že emisní kurs akcií lze splácet i nepeněžitými vklady, posuzuje splnění předpokladů pro zvýšení základního kapitálu nepeněžitými vklady podle § 204 odst. 3 obch. zák. až představenstvo při přijímání rozhodnutí o zvýšení základního kapitálu (§ 210 odst. 2 in fine obch. zák.).

Při rozhodování valné hromady o pověření představenstva podle § 210 obch. zák. se zásadně neuplatní zákaz výkonu hlasovacího práva podle § 186c odst. 2 písm. b) obch. zák. Důsledkem vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady o pověření představenstva ke zvýšení základního kapitálu podle § 210 obch. zák. je nicotnost rozhodnutí představenstva o zvýšení základního kapitálu, přijatých na základě uvedeného pověření.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 26.03.2014

Spisová značka: 29 Cdo 3282/2011

Číslo rozhodnutí: 79

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Akciová společnost, Valná hromada, Základní jmění

Předpisy: čl. 25 odst. 2 směrnice 77/91/EHS

čl. 29 odst. 2 směrnice 2012/30/EU

§ 131 obch. zák.

§ 183 obch. zák.

§ 210 obch. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

K r a j s k ý s o u d v B r n ě u s n e s e n í m z e d n e 1 6 . 2 . 2 0 1 0 v y s l o v i l n e p l a t n o s t u s n e s e n í v a l n é h r o m a d y s p o l e č n o s t i V K , a . s . (d á l e j e n „ s p o l e č n o s t “) , k o n a n é d n e 9 . 6 . 2 0 0 9 , p ř i j a t é k b o d u 7 p o ř a d u j e d n á n í , j í m ŝ b y l o p ř e d s t a v e n s t v o s p o l e č n o s t i p o v ě ř e n o , a b y v s o u l a d u s § 2 1 0 z á k o n a č . 5 1 3 / 1 9 9 1 S b . , o b c h o d n í h o z á k o n í k u , r o z h o d l o o z v ý š e n í z á k l a d n í h o k a p i t á l u s p o l e č n o s t i (v ý r o k I .) , a r o z h o d l o n á k l a d e c h ř í z e n í (v ý r o k y I I . a ŝ I V .) .

Soud prvního stupně vyšel z toho, že:

1) Dne 9. 6. 2009 se konala řádná valná hromada společnosti, na níž bylo přítomno 18 akcionářů (mezi něž patřily všechny navrhovatelky), jimiž „vlastněné nebo zastupované“ akcie představovaly 59,81 % základního kapitálu společnosti.

2) Navrhovatelky a) a b) žádaly o vysvětlení, proč není o zvýšení základního kapitálu rozhodováno valnou hromadou, a dále požadovaly popis nepeněžitých vkladů, jakož i objasnění jejich využitelnosti pro společnost.

3) Valná hromada přijala k bodu 7 programu jednání většinou 84,48% hlasů přítomných akcionářů toto usnesení:

Valná hromada pověřuje představenstvo, aby v souladu s § 210 obch. zák., článkem 9 stanov a tímto pověřením rozhodlo o zvýšení základního kapitálu společnosti upisováním nových akcií s tím, že emisní kurz akcií vydaných při tomto zvýšení lze splácet pouze nepeněžitými vklady. O ocenění nepeněžitého vkladu, kterým bude splacen emisní kurz akcií, rozhodne představenstvo na základě posudku znalce jmenovaného podle ustanovení § 59 odst. 3 obch. zák. a v souladu s Pravidly pro zvyšování základního kapitálu a vydávání akcií společnosti schválenými valnou hromadou. Řádná valná hromada pověřuje představenstvo zvýšit základní kapitál v souladu s § 210 obch. zák. ode dne 9. 6. 2009 takto: na rok 2009 o 29 milionů. Na zvýšení základního kapitálu dle rozhodnutí představenstva mohou být vydány kmenové listinné akcie na jméno o jmenovité hodnotě 1000 Kč.

4) Navrhovatelky a) a b) podaly protest proti tomu, aby o bodu 7 jednání hlasovalo město K. (akcionář s podílem 46,31 %), které nesmí podle § 186c odst. 2 písm. b) obch. zák. hlasovat o svém nepeněžitém vkladu.

Na takto ustaveném základě soud prvního stupně, cituje ustanovení § 210, § 204 odst. 3 a § 186c odst. 1 a odst. 2 písm. b) obch. zák., vysvětlil, že zvýšení základního kapitálu nepeněžitými vklady je možné, jen je-li to v důležitém zájmu společnosti. Zdůraznil, že v takovém případě představenstvo musí předložit valné hromadě písemnou zprávu, ve které uvede důvody upisování akcií nepeněžitými vklady a odůvodnění výše navrhovaného emisního kursu či způsobu jeho určení. Jinými slovy postup podle § 204 odst. 3 obch. zák. je třeba mít za výjimečný a akceptovatelný pouze v případech vyvolaných důležitým zájmem společnosti.

V projednávané věci měl být základní kapitál zvýšen rozhodnutím představenstva výlučně nepeněžitými vklady, aniž by byl předpokládán nově vkládaný majetek v přípravných dokumentech pro valnou hromadu popsán. Ani z postupu představenstva neplyne, že by postuláty výjimečnosti a důležitého zájmu společnosti byly naplněny. Strohé konstatování v pozvánce na valnou hromadu o tom, že „důvodem pověření představenstva je záměr společnosti rozšiřovat podnikatelské aktivity o další lokality“, neobstojí.

Soud prvního stupně dále dovodil, že zákaz výkonu hlasovacího práva podle § 186c odst. 1 a odst. 2 písm. b) obch. zák. se prosadí i v případě rozhodování o pověření představenstva podle § 210 obch. zák. Mohlo proto dojít k situaci, že některý z přítomných akcionářů v rozporu se zákonem hlasoval o svém nepeněžitém vkladu. Tyto pochybnosti by přitom nevyvstaly, jestliže by nepeněžité vklady byly popsány tak, aby bylo zřejmé, jaký konkrétní majetek bude vnášen do společnosti a který z akcionářů nemůže vykonávat hlasovací právo.

Z uvedených důvodů shledal soud prvního stupně napadené usnesení valné hromady neurčitým,

neboť z jeho obsahu není patrné, jaké konkrétní nepeněžitě vklady budou na základě pověření představenstva vnášeny.

K odvolání společnosti změnil Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 29. 9. 2010 rozhodnutí soudu prvního stupně tak, že návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady zamítl (první výrok) a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů (druhý a třetí výrok).

Odvolací soud zdůraznil, že podle § 210 odst. 2 obch. zák. se § 203 až § 209 obch. zák. použijí obdobně až na postup při zvyšování základního kapitálu, nikoli již na pověření představenstva. Ustanovení § 210 obch. zák. dává valné hromadě možnost pověřit představenstvo zvýšením základního kapitálu s tím, že toto pověření nemusí obsahovat konkrétní výši, o kterou se má základní kapitál zvyšovat, základní kapitál však může být zvýšen maximálně o jednu třetinu dosavadního základního kapitálu a pověření může být uděleno nejdéle na pět let. Představenstvo tedy může rozhodnout o zvýšení vícekrát na základě téhož pověření.

Obchodní zákoník ani stanovy společnosti výslovně neupravují jako náležitost pověření představenstva ke zvýšení základního kapitálu nepeněžitým vkladem určení konkrétního nepeněžitě vkladu, jímž by mohlo dojít k úpisu akcií emitovaných na základě rozhodnutí představenstva, zákon tudíž specifikaci těchto nepeněžitých vkladů nevyžaduje. O konkrétních nepeněžitých vkladech se proto podle odvolacího soudu při rozhodování o pověření představenstva ke zvýšení základního kapitálu nerozhoduje, protože se zde zákaz výkonu hlasovacích práv ve smyslu § 186c odst. 2 písm. b) obch. zák. neuplatní. Opačný výklad by byl v rozporu s možností představenstva zvyšovat na základě uděleného pověření základní kapitál vícekrát, v jím stanovené výši.

Ze stejného důvodu se při rozhodování o pověření představenstva nepoužijí ani § 204 odst. 3 a § 59 obch. zák. Uvedená ustanovení se aplikují až v následné fázi zvyšování základního kapitálu rozhodnutím představenstva, jehož soulad se zákonem a stanovami může být následně přezkoumán soudem, jak vyplývá z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2005, sp. zn. [29 Odo 442/2004](#), uveřejněného v časopisu Soudní judikatura 10, ročník 2005, pod číslem 162 (které je, stejně jako ostatní dále citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu, dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu). Tím je dostatečně zajištěna účinná ochrana menšinových akcionářů před zneužitím práv většinovým akcionářem při zvyšování základního kapitálu společnosti nepeněžitými vklady.

Samotným vlivem většinového akcionáře na přijetí rozhodnutí o pověření představenstva nedochází ke zneužití většiny na úkor menšiny (§ 56a obch. zák.) či k narušení rovného postavení akcionářů; ochrana akcionářů je zajištěna jinak. Z týchž důvodů odvolací soud neshledal potřebným zkoumat, zda společnost v době přijímání napadeného usnesení valné hromady již věděla o tom, jaké nepeněžitě vklady budou ke zvýšení základního kapitálu použity a kdo je bude upisovat.

Proti usnesení odvolacího soudu podaly všechny navrhovatelky dovolání.

Navrhovatelky a) a b) odkazují co do přípustnosti na § 239 odst. 2 písm. b) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, navrhuje, aby rozhodnutí odvolacího soudu bylo zrušeno a věc vrácena odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

V rovině dovolacího důvodu vymezeného v ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. odvolacímu soudu vytýkají nesprávné právní posouzení předpokladů pro pověření představenstva ke zvýšení základního kapitálu, majíce za to, že i na usnesení podle § 210 obch. zák. je zapotřebí aplikovat § 204 odst. 3, § 59 a § 186c odst. 2 písm. b) obch. zák., neboť jinak by bylo možné označená ustanovení obejít právě postupem podle § 210 obch. zák.

Podle dovolatelek musí mít akcionáři v rámci rozhodování o pověření představenstva možnost posoudit, zda je zvýšení základního kapitálu nepeněžitými vklady v důležitém zájmu společnosti, zda jsou objektivně dány důvody pro zvýšení základního kapitálu a zda navrhovaný majetek, jenž má být pro zvýšení použit, je pro společnost hospodářsky využitelný s ohledem na její předmět podnikání; jde totiž o výjimečný postup a pro společnost zásadní krok. S tím souvisí i nutnost maximální míry objektivity při rozhodování, tedy zejména vyloučení hlasovacího práva akcionáře, o jehož nepeněžitý vklad se jedná.

S ohledem na uvedené je proto dle dovolatelek nutné, aby již pozvánka na valnou hromadu, na níž má být rozhodováno o pověření představenstva podle § 210 obch. zák., stejně jako samotné usnesení valné hromady o pověření, obsahovaly kromě náležitostí uvedených v § 210 obch. zák. také uvedení důležitých zájmů společnosti odůvodňujících zvýšení základního kapitálu nepeněžitými vklady a „popis konkrétního nepeněžitého vkladu co do jeho věcné specifikace včetně popisu jeho hospodářské využitelnosti pro společnost s ohledem na její předmět podnikání, jakož i co do identifikace budoucího vkladatele“.

Navrhovatelka c) opírá přípustnost dovolání o § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a navrhuje, aby rozhodnutí odvolacího soudu bylo zrušeno a věc vrácena odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Shodně s navrhovatelkami a) a b) má za to, že při rozhodování o pověření představenstva podle § 210 obch. zák. je třeba obdobně použít i § 203 až 209 obch. zák.

Valné hromadě nebyla předložena zpráva představenstva s uvedením konkrétních důvodů upsání akcií nepeněžitým vkladem, nebyly popsány nepeněžité vklady (ač byly představenstvu společnosti známy) a nebyl zohledněn zákaz výkonu hlasovacího práva podle § 186c odst. 2 písm. b) obch. zák.

Odvolací soud se nadto nezabýval její námitkou obcházení zákona a neprovedl ani důkaz usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 13. 6. 2009, jímž byl jmenován znalec k ocenění nepeněžitého vkladu pouhé čtyři dny po konání valné hromady, z čehož je zjevné, že představenstvo v době konání valné hromady vědělo, jaký nepeněžitý vklad bude vnášen a kdo je jeho vlastníkem.

Společnost považuje rozhodnutí odvolacího soudu za správné a navrhuje, aby dovolací soud obě dovolání zamítl.

Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Dovolání proti měnícímu usnesení odvolacího soudu ve věci samé jsou přípustná podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

Nejvyšší soud se – v hranicích právních otázek vymezených dovoláními – nejprve zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný všemi dovolatelkami, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Ustanovení § 210 obch. zák. určuje:

Usnesením valné hromady lze pověřit představenstvo, aby za podmínek určených tímto zákonem a stanovami rozhodlo o zvýšení základního kapitálu upisováním akcií nebo z vlastních zdrojů společnosti s výjimkou nerozděleného zisku, nejvýše však o jednu třetinu dosavadní výše základního kapitálu v době, kdy valná hromada představenstvo zvýšením základního kapitálu pověřila (dále jen „pověření zvýšit základní kapitál“). Pověření představenstva k rozhodnutí o zvýšení základního kapitálu nahrazuje rozhodnutí valné hromady o zvýšení základního kapitálu.

Pověření musí určit jmenovitou hodnotu, druh, formu a podobu akcií, které mají být vydány na zvýšení základního kapitálu. Představenstvo může v rámci pověření zvýšit základní kapitál i vícekrát, nepřekročí-li celková částka zvýšení základního kapitálu stanovený limit. Jestliže je představenstvo pověřeno rozhodnout o zvýšení základního kapitálu s tím, že emisní kurs akcií lze splácet nepeněžitými vklady, musí pověření zvýšit základní kapitál obsahovat i určení, který orgán společnosti rozhodne o ocenění nepeněžitého vkladu na základě posudku znalce jmenovaného podle § 59 odst. 3 nebo znalců (odstavec první).

O rozhodnutí představenstva musí být pořízen notářský zápis. Do obchodního rejstříku se zapisuje rozhodnutí představenstva o zvýšení základního kapitálu. Pověření zvýšit základní kapitál se do obchodního rejstříku nezapisuje. Na postup při zvyšování základního kapitálu podle odstavce 1 se jinak použijí obdobně ustanovení § 203 až 209 (odstavec druhý).

Pověření zvýšit základní kapitál je možno udělit na dobu nejdéle pěti roků ode dne, kdy se konala valná hromada, která se usnesla na pověření zvýšit základní kapitál (odstavec třetí).

Vyplývá-li to ze stanov, může valná hromada pověřit představenstvo zvýšením základního kapitálu upisováním akcií zaměstnanci společnosti, zejména může po přijetí rozhodnutí o rozdělení zisku rozhodnout, že podíl zaměstnanců na zisku společnosti lze použít jen ke splacení těchto akcií. Podrobnosti určí stanovy. Ustanovení odstavců 1 až 3 platí obdobně (odstavec čtvrtý).

Valná hromada může podle citovaného ustanovení za stanovených podmínek pověřit představenstvo, aby rozhodlo o zvýšení základního kapitálu; učiní-li tak, získává představenstvo působnost rozhodnout o zvýšení základního kapitálu (srov. i § 202 odst. 1 obch. zák.), a to v mezích určených usnesením valné hromady (zejména co do rozsahu zvýšení a doby trvání pověření, jakož i co do omezení zdrojů využitelných při nominálním zvýšení základního kapitálu). Zákon výslovně předpokládá, že valná hromada může v pověření připustit i splacení emisního kursu akcií nepeněžitými vklady, a současně určuje, že na rozhodování představenstva o zvýšení základního kapitálu se obdobně užijí § 203 až 209 obch. zák.

Z uvedeného je zřejmé, že pověří-li valná hromada představenstvo ke zvýšení základního kapitálu s tím, že emisní kurs akcií lze splácet i nepeněžitými vklady, posuzuje splnění předpokladů pro zvýšení základního kapitálu nepeněžitými vklady podle § 204 odst. 3 obch. zák. až představenstvo při přijímání rozhodnutí o zvýšení základního kapitálu, a nikoliv valná hromada rozhodující o pověření představenstva podle § 210 obch. zák. Opačný názor (zastávaný dovolatelkami) vychází z nesprávného předpokladu, že již v době přijetí usnesení o pověření představenstva musí být bezpodmínečně známo, kdo a jakými nepeněžitými vklady se bude na upisování akcií podílet. Tak tomu ovšem není. Pověřuje-li valná hromada představenstvo, není jisté, zda a kdy dojde ke zvýšení základního kapitálu, ani nemusí být známo, jakými nepeněžitými vklady bude emisní kurs akcií (rozhodne-li představenstvo o zvýšení základního kapitálu) splácen. Proto se ani při hlasování o pověření představenstva podle § 210 obch. zák. zásadně neuplatní zákaz výkonu hlasovacího práva podle § 186c odst. 2 písm. b) obch. zák.

Tomu ostatně odpovídá i článek 25 odst. 2 Druhé směrnice Rady ze dne 13. 12. 1976 77/91/EHS o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření (jenž byl v českém právním řádu proveden právě ustanovením § 210 obch. zák.), podle kterého mohou obsahovat pověření jiného orgánu společnosti zvýšit základní kapitál již stanovy společnosti. Je zjevné, že při přijímání stanov (resp. schvalování jejich změny) nemusí být jisté, zda a kdy se bude základní kapitál zvyšovat, ani - může-li se tak stát i nepeněžitými

vklady - jakými nepeněžitými vklady bude splácen emisní kurs akcií (srov. k tomu s účinností od 4. 12. 2012 článek 29 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/30/EU ze dne 25. 10. 2012 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 54 druhého pododstavce Smlouvy o fungování Evropské unie při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření, a v českém právním řádu s účinností od 1. 1. 2014 § 514 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích).

Ochrana akcionářů je zajištěna prostřednictvím § 183 a § 131 obch. zák. Jak totiž Nejvyšší soud vysvětlil již v (odvolacím soudem odkazovaném) usnesení sp. zn. [29 Odo 442/2004](#), rozhoduje-li představenstvo společnosti v přenesené působnosti valné hromady, lze soulad jeho rozhodnutí s právními předpisy (včetně § 204 odst. 3 obch. zák.) a se stanovami společnosti přezkoumat za stejných podmínek, jako rozhodnutí valné hromady. Potud je tedy právní názor odvolacího soudu správný.

Výše řečené však nevylučuje, aby usnesení o pověření představenstva podle § 210 obch. zák. bylo shledáno (v řízení podle § 183 a § 131 obch. zák.) neplatným pro obcházení zákona (k posuzování platnosti usnesení valné hromady z uvedeného hlediska srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2008, sp. zn. [29 Cdo 773/2007](#), uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 7, ročník 2008, pod číslem 98, anebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2008, sp. zn. [29 Cdo 3646/2008](#)). Tak by tomu mohlo být zejména tehdy, jestliže by bylo přijímáno v situaci, kdy je dopředu známo, kdo a jakým nepeněžitým vkladem se má podílet na upisování akcií, a základní kapitál má být zvýšen prostřednictvím pověřeného představenstva postupem podle § 210 obch. zák. pouze proto, aby byl obehán zákaz výkonu hlasovacího práva upravený v § 186c odst. 2 písm. b) obch. zák.

Odvolací soud tudíž pochybil, nepovažoval-li za potřebné zabývat se posouzením platnosti napadeného usnesení valné hromady z tohoto pohledu, v důsledku čehož je jeho právní posouzení neúplné, a proto i nesprávné.

Zbývá dodat, že vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady o pověření představenstva podle § 210 obch. zák. se dotkne i rozhodnutí představenstva o zvýšení základního kapitálu, přijatých na základě uděleného pověření. Není-li zde totiž platného usnesení valné hromady o pověření podle § 210 obch. zák., nenáleží rozhodování o zvýšení základního kapitálu do působnosti představenstva a na případná rozhodnutí jím přijatá by bylo nutno pohlížet jako na rozhodnutí nicotná.

Nejvyšší soud z výše uvedených důvodů napadené usnesení podle § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta první, o. s. ř.).